

Ibi: Sic etiam licitum erit.

61 Quando absque usura vel iniustitia labe possit vetus triticum dari, ut tantundem ex novo recipiatur tempore messium colligendarum, vel alio; ex sequentibus assertionibus apparebit. Prima sit, frumentum vetus etiam pessimum iuste pro novo in futurum solvendo permutatur, cum illud tantum valet traditionis tempore, quantum hoc, quando reddendum est, nam etsi mutuator melius frumentum recipiat, quam dedit, nihil amplius lucri consequitur, siquidem iuxta communem aestimationem pro temporum diversitate tantum praestitit, quantum sibi restituitur.

Secunda, haec ipsa permutatio similiter est permilla, si dubitetur, an novum frumentum plus, vel minus sit valiturum tempore solutionis; quam vetus, cum contrahitur; nam qui mutuat, lucro & damno se exponit; unde si faneca tritici veteris viginti nummis cum traditur, communiter aestimetur, & dubium sit, num novum tempore ad solutionem destinato sedecim, aut viginti quatuor valebit? aequissime de eadem quantitate tritici reddenda pacificetur; nam medium pretium eligi debet. Nec casibus istis requiritur, quod dominus vetus frumentum esset servaturus necne; quia ea conditio solum desideratur, cum aliquid ultra pretium justum currens tempore contractus accipitur, eo quod res in futurum plus venire potest, d. c. in Civitate.

62 Tertia, quoties certum est, frumentum novum plus habendum, quam vetus, cum mutatur, usurarium erit de restituendo tantundem pacisci.

Quarta, si probabilius sit plus valiturum frumentum solvendum, quam vetus mutuatum in praesenti vendi posset, eodem modo usura committeretur.

Quinta, si mutuator esset frumentum vetus servaturum in aliud tempus, quo plus valeret, quam cum tradit, tanti aestimabitur, quanti tunc vendi posset, detracto aliquo, ratione periculi & expensarum, quas, si mutualet, esset facturus; juxta quod computabitur, an novum frumentum plus vel minus valeat, quam vetus.

Sexta, si usuram perpetrat, qui mutuat frumentum, ut tantundem cum plus fuerit, sibi reddatur. Ita docent Bonacin. disp. 3. q. 3. de mut. & usur. n. 19. 20. 21. 26. ubi plures Reb. lib. 8. q. 8. d. n. 6. Molin. disp. 311. Pet. Navar. d. lib. 3. c. 2. n. 262. Lef. d. lib. 2. c. 20. dub. 7. n. 152. Azor. part. 3. lib. 7. c. 7. q. 5. Navar. in manual. c. 17. num. 224. Guttier. d. c. 39. d. n. 56. Cujus doctrina ex parte non placet, quatenus ad iustitiam hujus contractus dicit attendendam qualitatem frumenti, & intentionem mutuantis; nam ut ex DD. allegatis colligitur, solum est inspicienda aestimatio ejus, quod mutualet, & redditur, ut dignoscatur, an usurarius contractus sit, cum usura in eo consistat, ut quid pretio aestimabile ultra sortem propter mutuum accipiat: quod non contingit, cum utriusque frumenti idem est valor, etsi plurimum inter se quoad qualitatem differant. Imo si minus novum valiturum sit, quam vetus tempore contractus aestimatur, convenire licet, ut plures fanecae restituantur, quam mutuo fuerint acceptae, Guttier. n. 52. apud quem Medina, Contard. de contractib. q. 35. conclus. 5. Reb. ubi proximè, Sylvest. verbo, Usura, l. q. 16. Navar. d. c. 17. n. 221. Illud etiam adjiciendum est, usurarium esse dare frumentum, ut certo tempore tantundem, vel pretium conventum prout maluerit qui mu-

tuat, reddatur; Dian. d. tract. 6. resol. 2. vers. ultim. Reb. lib. 9. q. 11. num. 12. Villalob. in summ. tom. 2. tract. 11. diffic. 6. 3. Quae diximus de frumense, aequè admittenda sunt de oleo, vino, & aliis; in quibus mutuam consistere potest, quia functionem recipiunt in genere suo, ut ait Consultus in l. 1. §. Mutui datio, ff. de reb. credit. De quibus novissime Dicastill. Videndus d. lib. 2. tract. 10. disp. 2. dub. 2. per tot.

Ibi: Illud profecto latrocinii genus.

Vendere merces credita pecunia, ut eas iterum venditor minori pretio redimat ab emptore per se, vel per alium; improbum, ac execrabile negotiationis genus est. Hispanè Mobatra, Italicè Stochi de bistochi, è repicollis, Gallicè vente, & revenente, nuncupatur, ejusque meminerit, Guttier. num. 71. Reb. lib. 9. quest. 7. num. 7. Bolañ. d. cap. 1. num. 27. Navar. d. cap. 17. num. 142. Trullench. supra, cap. 20. dub. 16. Azeved. in l. 22. n. 8. tit. 11. lib. 5. Recopilat. ubi Mariens. glos. ult. Molin. disp. 310. ex n. 4. Cordub. in suis question. quest. 76. vers. Lo secundo; Dicastill. disp. 2. dub. 13. d. n. 156. Leotard. d. quest. 24. n. 25. ubi plures Cardin. Lug. sup. disp. 26. num. 204. alii statim referendi: quod delictum improbat, ac coercetur, l. 29. tit. 4. lib. 3. & l. 22. tit. 11. lib. 5. Recopilat. Cyriac. controvers. 169. num. 8. Caball. resolut. crimin. cas. 188. num. 7. part. 1. idem latrocinium admittunt qui merces ab egenibus emunt exiguo pretio, ac postea, credita pecunia, carius ultra justum valorem eisdem emptas revendunt. Leotard. cum aliis, num. 26.

Aliquando tamen talis contractus non erit usurarius, sed licitus, si conditiones quaedam adhibeantur. Prima quod cum primum merces venduntur, justum pretium non excedatur ob dilationem solutionis. Secunda, ut idem servetur in revenditione: sic poterit mercator vendere pretio supremo, & infimo redimere absque usura, vel iniustitia. Tertia, non debet apponi pactu primo emptori, ut iterum revendat mercatori teneatur. Quarta, quod cesset scandalum, quod ex hujusmodi conventionibus oriri potest, cum sint de usura valde suspectae, Bonacin. d. disp. 3. q. 2. unct. 5. n. 72. Diana, part. 1. tract. 8. resolut. 33. Molfes. in summ. tom. 2. tract. 12. c. 5. n. 11. Layman. in Theologia moral. lib. 5. sect. 5. tract. 40. cap. 16. n. 16. Azor. part. 1. lib. 7. cap. 9. cas. 8. Lef. d. cap. 2. num. 130. Dicastill. n. 157. 162. Card. Lug. sup. num. 206. Imò si mercator intentione sincera merces vendat ad creditum, permittitur eas ab emptore redimere pro pretio, quo alii quilibet iuste venderent, etiam si multo minoris emat, quam vendidit Navar. in manual. c. 23. n. 91. Reb. ubi supra, Emman. Rodrig. in summ. tom. 2. q. 85. n. 9. ubi supra, Emman. Rodrig. in summ. tom. 2. q. 85. num. 9. Sylvest. in summ. verbo, Usura 2. q. 4. Garcia de contractib. cap. 22. pag. 597. Mascard. eod. tract. lib. 2. cap. 21. Guttier. de delict. q. 88. n. 3. De quo videas, Card. Lug. n. 106. cum seqq. ubi docet intentionem redimendi merces viliori pretio, non efficere hunc contractum illicitum. A quibus abstinentium ob periculum admonet Leotard. n. 28.

Ad Num. 7.

Vendens carius justo pretio ob dilationem solutionis, usurae reus sit; quemadmodum, & qui propter anticipatam solutionem vilius emit infra latitudinem justii pretii; nam etsi absque mutuo usurae reperiri

reperiri non possit, sub venditione mutuam virtuale, sive palliatum in his casibus continetur, quo & ipsa usura palliatur; nam venditor justum pretium sub usuris in tempus solutionis censetur mutuare, & emptor anticipatè pecuniam tradens, eam utique similiter dicitur mutuare, usurarumque nomine percipit, quod justo pretio admittit. Ita Bonacin. d. quest. 3. de mut. & usu. punct. 1. n. 4. vers. Tacitum, Molin. disp. 313. Guttier. d. c. 39. n. 22. Deci. d. cons. 11. nu. 2. Abbas in d. c. in civitate, n. 6. Vgolin. de usur. c. 39. §. 1. Sor. d. lib. 6. q. 4. art. 1. Ludovic. Lop. de contractib. lib. 1. c. 36. vers. Igitur jam expeditur, Pet. Navarra d. c. 2. n. 13. 99. Azor. part. 3. lib. 8. c. 8. Cyriac. controvers. 169. num. 5. late Leotard de usur. q. 24. ex nu. 2. Cardin. Lug. sect. 7. n. 104. vers. Quinto certum.

65 Ut autem contractus in foro exteriori usurarius iudicetur, probare non sufficit, rem esse venditam, pecunia credita, supra justum pretium; vel infra illud, anticipata solutione, fuisse comparatam; sed necesse est, quod constet, excessum, aut deminutionem justii pretii ob dilationem, vel anticipationem solutionis contigisse; cum saepe contrahentes, merce, & pretio statim tradito se circumvenire soleant; quod etsi injustum sit ad usuram non pertinet: quare credens merces poterit aliquid sua industria, & arte ultra justum pretium extorquere; non quia si tem de pretio habet, sed quoniam ita conventum est, ac si pecunia illico foret numeranda: quam sententia expressis textus in d. cap. in civitate, ibi: Licet autem contractus hujusmodi ex tali forma non possit censeri nomine usurarium. In foro vero animae, ex intentione contrahentis iudicabitur, an usura fuerit commissa; Guttier. n. 14. Abbas supra, nu. 5. Cyriac. d. controvers. 168. nu. 15. Cened. ad Decretal. 47. num. 3. Aug. Babos. in collectan. ad c. consulti, n. 5. de usur. Leotard. n. 18.

67 Quod quidem abique distinctione procedit, si res vendita in pondere, numero, vel mensura consistat, sive non prout praefati DD. loquuntur, maxime Guttier. supra, d. n. 17. ubi Baldi. differentiam placita fundamentis merito refellit, post Laurent. de Rodulf. de usur. part. 2. in repetit. d. c. conjunctis, in 4. opposi. one, n. 9. Deci supra, nu. 1. in fine, & cons. 119. n. 13. Socin. cons. 88. nu. 12. 15. vol. 4. Dicastill. disp. 2. dub. 6. n. 65. Leotard. d. usur. q. 24. n. 10. licet Menchac. lib. 3. controvers. usufrequent. c. 501. n. 5. & c. 60. n. 19. cum Ancharrano, & aliis. Baldum sequatur; usura enim in venditione non committitur circa rem venditam, sed circa pretium, in quo mutuam virtuale contrahitur, ut dictum est proximè: quare nihil interest, quid fuerit venditum, ut contractus usurarius censetur. Illud autem discrimen, scilicet, quod in rebus, quae functionem recipiunt in genere suo mutuam possit consistere, quod ad usuram desideratur, & non in aliis attendendum non est, cum venduntur, quia non redditur tantundem in genere suo, sed pecunia pro vino vel tritico datur.

68 Posset tamen distinctio Baldi sustineri quoad res fructiferas, si ratione fructuum, quos emptor est precepturus, dum pretium non solvit, carius ad creditum vendatur, quod absque crimine fieri posse videtur, ex l. curabit §. C. de action. empt. de qua D. Covarr. infra lib. 3. c. 4. per totum; licet enim controversum sit, an; data dilatione ad solvendum pretium, praefata constitutio sit locus? communiter placet, posse venditorem de usuris compensatoris pacisci, dum pretium non solvit, quamvis, si id omittat, agere, ex ea lege non possit, ut videre licet apud D. Covarr. Furia addit. ad Covar. Tom. 1.

supra, num. 5. Moz. de contract. tract. de empt. & vendit. tit. de substantia lib. empt. num. 30. Fachin. controversiar. lib. 2. cap. 32. colum. 1. vers. Tertio, controversatur, Rodrig. de annis redditib. lib. 3. quest. 7. num. 78. Felician de censib. lib. 2. cap. 1. num. 38. Gratian. discept. cap. 523. num. 13. Scaccia de commerc. §. 1. quest. 7. part. 2. ampliatur. 8. d. nu. 132. Hermosil. in l. 28. glos. 2. ex nu. 45. tit. 5. part. 5. Leotard. num. 14. Undè; quod ultra justum pretium accipitur, non est ob dilationem solutionis, ex quo usura committitur, sed ob fructuum compensationem; usurae autem compensatoriae omni jure sunt licitae, D. Covarr. nu. 2. in rebus vero sterilibus, titulus hic ad excusationem usurarium non reperitur. De quo videas Dicastill. supra. qui hanc limitationem rejicit, & ab omnibus explodi, testatur.

Ad Num. 8.

Venditor, ut possit agere ad contracti rescissionem, ex d. l. 2. minus, quam dimidiam partem justii pretii accepturus est, veluti si pro re valente centum, nec quinquaginta sibi praestentur: Emptor vero dicitur ultra dimidiam laesus, cum pro re, quae viginti aestimatur, aliquid praestat ultra triginta, ut habetur in l. 56. tit. 5. part. 5. & in l. 1. tit. 11. lib. 5. Recopilat. Card. Lug. sect. 6. nu. 79. Molin. disp. 349. n. 2. Petr. Greg. d. c. 24. n. 13. Dicastill. n. 305. cum seqq. Her. nos. in d. l. 56. glos. 89. d. n. 39. Eicob. de ratiociniis lib. 2. compu. 6. nu. 4. Cevall. q. 569. num. 9. 10. Rebuff. ad leg. Gallie. tom. 2. tract. de rescis. contract. art. unie. glos. 15. d. princip. Guttier. practicar. lib. 2. q. 137. per totam. Anton. Gom. d. c. 2. n. 22. Scacci. d. part. 3. ampliatur. 10. num. 6. Franchis. decis. 243. num. 2. Barbos. in collectan. ad d. l. 2. num. cum sequentibus & ita est tenendum; etiam de jure communi, ac Particularium, quamvis l. 16. tit. 11. part. 4. prober, tunc emptorem censeri laesum ultra dimidiam, cum pro re valente decem, viginti & amplius solvit, & ita de jure communi defendunt Anton. Faber, de errorib. decad. 8. error. 7. in fine, Fachin. d. lib. 2. cap. 16. Rodrig. supra, quest. 11. num. 18. late Cyriac. tom. 3. controvers. 413. per totam, ubi pro hac, & contraria allegat. De quarum legum conciliatione tractant Anton. Gom. Eicob. Hermosil. ubi proximè. Padilla in d. l. 2. num. 40. Azeved. in d. l. 1. Recopilat. num. 10. Mexia de taxa pan. conc. 1. n. 41. & in l. Toleti, in respons. ad 6. & 6. part. primae fundamentum, num. 61. in fine, qui d. l. 16. emendat; inter quam, & d. l. 56. manifesta est antinomia.

Est hic animadvertendum, quod supra tetigimus, laesionem ultra dimidiam respectu venditoris esse considerandam juxta pretium infimum; nam cum justum sit; intra illud laesio contingere non potest: quod emptorem vero, ex eadem ratione juxta supremum. Hinc est, quod, si res valens novem infimo pretio, decem medio, & undecim supremo, veneat pro quatuor, & dimidio, venditor non censetur ultra dimidiam laesus, nec emptor, si pro eadem re sedecim ac dimidium numeravit, Hermosil. d. glos. 8. n. 43. Mariens. in d. l. 1. glos. 48. Valasc. cons. 44. nu. 3. Molin. Card. Lug. ubi supra. Felician. supra, tom. 2. lib. 1. cap. fin. num. 18. Dicastill. nu. 303. 304. licet Salon. de just. & jur. tom. 2. quest. 79. art. 1. controvers. 17. Scaccia d. ampliatur. 10. nu. 40. putent, laesionem à medio pretio tam quoad venditorem, quam quoad emptorem esse computandum, quod probabile videretur.

Pretium justum rei venditae illud dicitur, quod tempore

tempore contractus valuit, nec si postea accreverit, vel decreverit valor, ad rescissionem contractus prodesset, l. 1. tit. 11. lib. 5. Recopilat. l. 3. §. ultim. ff. de jur. fisco. Canc. variar. part. 1. c. 13. nu. 12. Barbof. in d. collektan. ad l. 2. n. 108. Pet. Greg. d. lib. 25. c. 14. n. 7. Dicastill. n. 302. & disp. 2. n. 105. Molin. disput. 349. nu. 3. Hermof. omnino videndus plures ampliaciones, ac limitationes adducens in d. l. 56. glos. 5. per totam, ubi DD. refert, quia læsus dici nequit nullus, ubi æqualitas inter acceptum, & datum servatur, & quæ postea eveniunt, ad contractum non pertinent, ut eum injustum faciant; cum post perfectam venditionem utriusque contrahentis consensu, damnum rei venditæ, & commodum ad emptorem spectet, §. Cum autem. Institut. de empt. l. id. quod 77. ff. de pericul. & comm. rei vendit. l. sicut. periculum. 12. C. de action. empt. l. 13. tit. 5. part. 5. Molin. disp. 349. nu. 3. de quo sup. num. 19. quæ bene explicat Card. Lug. disp. 26. num. 216. 217. asserens, justum pretium esse, quod currit cum contrahitur, si res statim tradenda sit; sed si in futurum traditio conferatur, habetur ratio pretii, quod tunc curret; atque ita constituitur æstimatio secundum id, quod tempore contractus res eum ea qualitate valeret.

Ad Num. 9.

72 Emptor conventus ex d. l. 2. si justum pretium supplere renuerit, rem cum fructibus omnibus perceptis restituere compellitur, secundum Menchac. supra, lib. 3. q. 71. n. 2. Matienz. in d. l. 1. glos. 5. à num. 7. Joan. Gartia de nobilitat. glos. 6. §. 1. n. 6. & de expens. cap. 23. num. 58. Mozz. supra, tit. quib. casib. empt. annullat. num. 26. Morla d. tit. 9. quest. 21. à num. 2. Beroi. in cap. ad nostram, num. 25. de empt. Ant. Gom. in l. 70. Tauri, n. 29. vers. Confirmatur, quia facta, Greg. Lop. in d. l. 56. glos. 8. & alios.

73 Sed contrarium, scilicet; non teneri ad restitutionem fructuum ante litis contestationem perceptorum, verius, ac multo receptus est; Dicastill. n. 328. Anton. Gom. d. cap. 2. nu. 24. Pinell. in d. l. 2. part. 2. c. 4. n. 1. Egid. in l. ex hoc jure, part. 1. c. 8. nu. 114. cum aliis, ff. de just. & jur. Bonacin. d. q. 2. de empt. punct. 7. num. 9. Azeved. in d. l. 1. Recopilat. n. 25. Scaccia d. ampliat. 10. n. 39. vers. Secunda opinio. Ceval. q. 536. n. 20. Ant. Fab. in suo Cod. lib. 4. tit. 36. diffinit. 21. 26. 31. 32. Guttier. practicar. lib. 2. quest. 134. nu. 1. Magon. Florent. decis. 23. n. 7. 8. Mercad. supra, tit. de vender, y comprar al contado, cap. 11. Hermof. in d. l. 56. glos. 8. nu. 3. Molina d. disput. 349. n. 12. Card. Lug. d. n. 79. Franchis decis. 495. nu. 3. Padilla in d. l. 2. n. 50. Gamma decis. 94. n. 2. Jacob. de Laurent. de iudice suspect. cap. 16. num. 93. Caldas Pereira in l. si curatorem habens, verbo, implorare, nu. 13. vers. Contra quam, & in fine, versicul. Sed adverte, Fachinæ supra, lib. 2. cap. 24. Parlador. rer. quotidianar. lib. 2. cap. ult. part. 5. §. 16. num. 12. Cremenf. in d. l. 2. col. 19. Felician. tom. 2. lib. 1. cap. 13. n. 2. in fine, & nu. 4. Cardof. in prax. judic. verbo, fructus, n. 10. Rebell. d. part. 2. lib. 7. quest. 4. num. 9. vers. Contrariam tamen sententiam, Valasc. conf. 161. n. 12. Fontanella de pact. nupt. tom. 2. claus. 7. glos. 2. part. 5. n. 10. Cancr. part. 1. cap. 15. num. 48. Cened. collektan. 158. num. 4. quod restringunt Card. Lug. Dicastill. Molin. & aliis ad fructus correspondentes pretio soluto, de qua limitatione dubito.

74 Pro qua omnino tenenda sententia multa faciunt, quorum nonnulla referre libet. Primum, quia cum ea constitutio juris antiqui sit deroga-

toris, ut dictum est supra, nu. 16. strictè est accipienda, nec debet, ultra quod expressum est, ampliari, cum legum correctio, quoad possit, sit fugienda: Authent. de administrantibus offic. in fine, collat. 3. l. sancimus 27. C. ad testam. Bald. & DD. in l. 3. §. hæc verba, el 2. ff. de negot. gest. Carleval. de judic. tom. 2. tit. 3. disp. 5. n. 3. Sed emptor ante eam constitutionem, rem, & fructus ex venditione, in qua interveniebat læsio ultra dimidiam, retinebat, dixi sup. n. 16. ergo cum lex solum præcipiat rem reddi, nihil de fructibus statuens, quoad eos jus antiquum erit observandum, in cuius dispositione hoc, tanquam casus omiffus relictum est, l. præcipimus 32. C. de appellation. ubi notatur.

Nec obstat, quod cum lex jubeat rem reddi, videtur velle, fructos quoque restituere, argumento l. videamus 38. §. In Fabiana ff. de usur. l. in condemnatione 133. §. 1. de reg. jur. Nam responderetur, ea jura loqui, cum Legislator verbo, restituere, utitur, quod ex vi propria significationis ad fructus extenditur; quia restitutio est in pristinum statum repositio, ac si nihil intercessisset, l. quod minor. 24. §. Restitutio ff. de minorib. at in d. l. 2. tali verbo Imperatores non utuntur, sed venditorem alloquentes aiunt: Fundum venundatum recipias, ut prænotavit Pinellus, ubi proximè.

Secundum, naturali ratione quidquid ex rebus dominio nostro subjectis nascitur, nostrum est, l. Idem Pomponius scribit si frumentum 5. §. Item scribit, si equam, ff. de rei vendicat. §. Item ea, quæ ex animalibus §. Si Titius alienam, Inst. de ver. divis. At emptor, etiam ubi læsio venditoris ultra dimidiam intervenit, dominus rei venditæ per traditionem efficitur, l. dolus 10. ubi DD. C. de rescind. vendit. prout supponit D. Covar. in præfenti, & Pinellus, supra num. 13. & omnes concedunt. Igitur ad eundem naturaliter fructus debent pertinere.

Tertium, secundum naturam est comoda cuiuslibet que rei eum sequi, quem incommoda comitantur, l. secundum naturam 10. ff. de reg. jur. cap. qui servit. 55. eod. tit. in 6. l. 2. §. Sicuti ff. de hered. vel act. vend. Sed rei periculum emptor sustinet, ut compertum est; ergo fructus lucrari debet.

Ultimum, æquitas non patitur, ut contrahens simul rei pretio, ac fructibus potiatur, l. curabit, §. C. de action. empti, l. Julianus 14. §. ex vendito, ff. eod. Sed si in casu nostro fructus venditori restituerentur, rescissa venditione, hoc eveniret. Imo major iniquitas sequeretur; siquidem venditor fructuum utilitatem, ac commoditatem pretii eodem tempore habuisset, emptore tunc rei venditæ periculum sustinente, ergo justitia non congruit, fructus restitui. Quæ ratio evidenter convincit, saltem eo jure, quo usuræ sunt vitatæ, cum non possit emptor interesse pro usu pecuniæ à venditore postulare, quod rectè D. Covar. advertit. Ex quibus maximè magis communis opinio suaderetur.

Nec refragatur, quod D. Covar. pro contracta considerat: quoniam in d. l. 2. nulla conceditur ex rigore restitutio, sed humanitate suadente, ut ibi dicitur, contractus quasi ex nunc rescinditur, nec beneficium retrò vertit oculos; quare consulto in ea decisione verbum, restituere, adjectum non est. Et exemplum, quod de minore asfertur, diversam rationem habet; nam ei jura impenesè subveniunt, ne ex lubrico ætatis consilio sentiat detrimentum, ideoque restitutio cum fructibus conceditur, d. l. quod si minor, §. Restitutio. In majoribus autem læsis, illa favorabilis causa non

non invenitur. Dissimilis etiam ratio datur in redhibitoria actione, quæ competit emptori intra semestrem ad rescindendum contractum propter rei venditæ vitium, quod fuit per venditorem declaratum; pertinereque ad mancipia, vel animalia vendita, de qua in l. 1. l. ad lites ajunt 38. ff. de adilit. edict. necnon ad alia, tam mobilia, quam immobilia, l. etiam in fundo 49. ff. eod. de qua late Hermof. in l. 64. & 65. tit. 5. p. 5. Petr. Gregor. syntagmat. lib. 25. cap. 20. 21. In ea agitur actione veniunt fructus, quoniam emptor voluntariè contractum impugnat, quare nihil ex eo debet retinere; ut in simili docent Guttier. d. qu. 134. nu. 4. Ceval. quest. 753. num. 45. Hermof. in d. l. 56. glos. 8. nu. 6. fecus in specie, de qua agimus, cum emptor adversus contractum ultrò non veniat, sed à venditore vexatus mavult rem restituere, quam pretium supplere.

78 Magis urgere videtur l. 1. C. si mai. factus alienat. sine decreto rat. babuerit, ubi expressim deciditur, venditione propter læsionem rescissa, emptorem teneri ad supplementum pretii, vel ad rem cum fructibus restituendam. Pro cuius intellectu supponendum est, legem illam fuisse latam à Gordiano Imperatore, qui ante Diocletianum, & Maximianum, d. l. 2. conditores; occupavit Imperium; atque ita illa decisio ad hanc non pertinet, secundum jus antiquius est in interpretanda, quo, ut dictum est, majoribus læsis etiam ultra dimidiam, nullum remedium competeat. Quo cognito, dicendum est, in eo textu tractari de restitutione in integrum, quæ minoribus datur, quæ cum fructibus est faciendâ, ut notavimus supra, lib. 1. cap. 3. num. 4. Nec refert, quod læsus major factus alienationem raram habuerit, ex quo tanquam minor, ad restitutionem admittendus non erat, sed ut læsus ultra dimidiam; quoniam, ut Guttier. d. quest. 134. num. 2. ait, rati habitio illa sustulit vitium defectus solemnitatis, quia prædium sine decreto fuerat alienatum; non vitium læsionis, quam rati facis ignoravit, nec consensus ad incognita potuit tendi: l. tres fratres 36. ubi Gloss. ff. de pact.

79 Modò superest difficultas, undè provenit, quod emptori concedatur electio supplendi pretium, aut rem restituendi, quod proprium est. d. l. 2. Et quidem ab alio juris principio dimanat, quoties enim minor restituitur, non quia sua non intererat vendere, sed quoniam in pretio fuerat læsus, minime permittitur rem præcisè avocare ab emptore, sed huic electio restituendi rem cum fructibus minori, aut pretium supplendi conceditur: quod observamus cum multis, supra, d. c. 3. n. 93.

Quod si aliquis replicet, in eo textu nullum verbum de restitutione reperiri; imò ex ejus serie colligi posse factum antiquum fuisse, atque ita tempus ad restitutionem postulandam esse præscriptum, intellectum alium eidem constitutioni aptabimus asserentes, nullum vitium per rati habitationem fuisse sublatum, cum dolo inductus major ratum habuisset; quare ob defectum solemnitatis alienatio nulla permanfit, secundum quæ actor poterat ad rem agere, ipse tandem precibus supplementum justii pretii postulabat, ut patet ibi: Non abs re erit: superfluum pretii in compensationem adduci. Quæ verba ad petitionem duplicantis referuntur; sed cum nullo jure ad hoc præcisè compelli possit emptor, cum olim neque hodie nemo ad pretium supplendum necessariò teneatur propter læ-

sionem, ideo electio ei datur, ut si velit pretium suppleat juxta actoris petitionem, alioquin rem cum fructibus restituat, ad quod de jure cogi poterat, cum contractus fuisset nullus, in quo defuit decretum judicialè.

Et licet videatur, audiendus non esse actor petens pretium suppleri ex contractu nullo, cum actionem non habeat, sine qua in judicio nullus admittitur, diximus, supra lib. 1. cap. 6. n. 6. Certum est, potuisse ex vendito agere, suo consensu reddens contractum validum; nam cum nullitas actus favore alicujus inducta est, ipso volente, validatur: Ant. Gom. d. l. cap. 2. n. 21. in fine, probavimus supra, d. l. lib. 1. c. 20. n. 17. cumque nullitas alienationis rerum immobilium minoris absque decreto ejusdem favore recipiat, l. 1. & per tot. ff. de reb. eorum, poterit ipse, ejusvè successor alienationem nullam validare, quare quasi ex contractu valido, in d. l. 1. actor petebat, sibi pretium justum suppleri. De aliis intellectibus ad eam constitutionem agit Guttier. d. l. quest. 134. n. 2.

Licet autem, ut hucusque ostendimus, emptor non reneatur ad fructuum restitutionem, si rem elegerit læso reddere; aliud dicendum est, cum emptor ipse, se deceptum ultra dimidiam dicens, ad contractus agit rescissionem: nam si venditor voluerit accipere, & pretium reddere, fructus quoque cum re restitui debent; nam cum ipse emptor contractum impugnet sponte, omni commodo privandus erit, Guttier. supra, n. 4. Ceval. ubi proximè, August. Barbof. in collektan. ad d. l. 2. n. 86. Franchis decis. 495. n. 6. Panell. part. 2. c. 4. n. 28. Panormitan. in cap. illo vos, n. 6. de pignorib. Burg. de Paz in cap. ad nostram, n. 26. de empt. & vend. Hermof. late, d. glos. 8. n. 6. ubi limitationes, & ampliaciones tradit, contra quos tenet Dicastill. n. 325.

Ad Num. 10.

Præmittendum est, ex d. l. 2. non officium Judicis, ut volunt alicui; sed actionem personalem competere, Anton. Gom. d. c. 2. n. 22. vers. Item adde quod remedium Bart. in d. l. 2. q. 1. Pet. Greg. d. c. 24. n. 7. Parlador. different. 114. n. 3. Hermof. cum aliis, in d. l. 56. glos. 7. n. 38. Ceval. d. q. 536. n. 13. Balb. de præscript. part. 4. partis quartæ principalis, n. 26. Quæ regulariter in tertium possessorem non datur, l. fin. §. fin. ff. de contrab. empt. Pinell. in d. l. 2. part. 2. cap. 1. n. 30. Hermof. alios referens, ubi proximè, & diximus supra, lib. 1. c. 8. n. 3.

Hæc tamen juris regula fallit aliquando in casu d. l. 2. Primò, si à primo emptore tertius possessor rem, circa quam læsio intercessit, titulo lucrativo comparaverit; nam tunc eo remedio adversus ipsum poterit experiri: Padilla, ibi, n. 9. vers. Sed contra Tertium, Pereira de Castro, decis. 15. n. 2. vers. Non obstat, Hermof. ubi proximè, n. 45. Felician. supra, tom. 2. lib. 2. c. 1. in fine, Ceval. q. 443. n. 6. Gamma decis. 21. n. 1. August. Barbof. in d. collektan. ad l. 2. n. 536. Matienz. in d. l. 1. glos. 8. n. 24. Dicastill. n. 309. Molin. disp. 349. n. 4. quicquid sentiant Pinell. supra, n. 32. Fachin. d. lib. 2. c. 18. in principio.

Secundò fallit, cum tertius possessor rem injusto pretio emit à primo emptore, cum eadem scilicet læsione ultrà dimidiam; Felician. supra n. 5. ad finem, Cacheran. decis. 65. n. 9. Arimin. Tera variar. sentent. tom. 2. tit. 403. cap. vers. Remedium, Pinell. n. 31. Ceval. supra: Tiraquell. in l. si unquam, verbo, revertatur, nu. 329. C. de revocand. damnationib. Matienz. supra, Franchis, decis. 665. nu. 6. Hermof. n. 44. Giurba decis. 150. nu. 16. August. Barbof. nu. 134. Alii casus proponuntur, paulò